

» ciet virtus mea, ne derelinquas me. » Respondet hic tibi Deus : Imovero deficiat virtus tua, ut in te maneat mea : ut dicas cum Apostolo : « Quando infirmor, tunc » potens sum¹. » Noli timere, ne projiciaris in infirmitate, in ista senectute. Quid enim, Dominus tuus non est infirmatus in cruce? Nonne ante illum tanquam ante hominem nihil valentem, captivatum et oppressum, caput agitaverunt fortissimi, et tauri pingues, et dixerunt : « Si Filius Dei est, descendat de cruce²? » Numquid ille quia infirmus erat desertus est, qui maluit non descendere de cruce, ne non potentiam ostendisse, sed insultantibus cessisse videretur? Quid te docuit pendens, qui descendere noluit, nisi patientiam inter insultantes, nisi ut sis fortis in Deo tuo? Forte et ex ejus persona dictum sit : « Tanquam prodigium factus sum multis, et tu adjutor fortis? » Ex persona ejus secundum infirmitatem, non secundum potestatem; secundum id quod nos in se transfiguraverat, non secundum id quod ipse descenderat. Factus est enim multis prodigium. Et forte ipsa erat senectus ejus, quia ex vetustate non incongrue senectus vocatur, et ait Apostolus : « Vetus homo noster simul » crucifixus est cum illo³. » Si ibi erat vetus homo noster, senectus ibi erat; quia vetus, senectus. Tamen quia verum est, « Renovabitur sicut aquilæ juvenus tua⁴ : » resurrexit ipse die tertio, promisit resurrectionem finito sæculo. Jam præcessit caput, membra secutura sunt. Quid times ne derelinquat te, ne abiciat in tempus senectutis, cum defecerit virtus tua? Imo tunc in te erit virtus ejus, quando defecerit virtus tua.

XII. Quare hoc dico? « Quia dixerunt inimici mei mihi, » et qui custodiebant animam meam, consilium fecerunt

¹ 2 Cor. xii, 10. — ² Matth. xxvii, 39, 40. — ³ Rom. vi, 6. — ⁴ Psal. cu, 5.

» in unum, dicentes: Deus dereliquit eum, persequi-
» mini et comprehendite eum, quia non est qui eruat
» eum¹. » Dictum est hoc de Christo. Ille enim qui potentia magna Divinitatis, qua Patri æqualis est, resuscitaverat mortuos, subito inter manus inimicorum infirmus factus est, et quasi nihil valens prehensus est. Quando prehenderetur, nisi illi primo in corde suo dicerent : « Deus dereliquit eum? » Unde illa vox est in cruce, « Deus meus, Deus meus, utquid dereliquisti me². » Ergo Deus dereliquit Christum, cum Deus esset in Christo mundum reconcilians sibi³, cum esset et Christus Deus, ex Judæis quidem secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula⁴? Deus reliquit illum? Absit. Sed in vetere nostro vox nostra erat, quia simul crucifixus erat vetus homo noster cum illo⁵: et de ipso vetere nostro corpus acceperat, quia Maria de Adam erat. Ergo quod illi putaverunt, hoc de cruce dixit : « Quare me » dereliquisti⁶? » Quare me isti derelictum putant malo suo? Quid est, derelictum putant malo suo? « Si enim » cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent⁷. Persequimini et comprehendite eum. » Familiaris tamen hoc, fratres, accipiamus ex membris Christi, et vocem nostram in his verbis agnoscamus : quia et ille tales voces ex persona nostra habuit, non ex potentia et majestate sua; sed ex eo quod factus est propter nos, non secundum id quod erat qui fecit nos.

XIII. « Domine, Deus meus, ne elonges a me⁸. » Ita fit, et non elongat omnino. Prope est enim Dominus his qui obtriverunt cor⁹. « Deus meus, in adjutorium meum » respice. »

¹ Psal. LXX, 10, 11. — ² Id. xxi, 2. — ³ 2 Cor. v, 19. — ⁴ Rom. ix, 5. — ⁵ Id. vi, 6. — ⁶ Matth. xxvii, 46. — ⁷ 1 Cor. ii, 8. — ⁸ Psal. LXX, 12. — ⁹ Id. xxxiii, 19.

XIV. « Confundantur et deficiant committentes animam meam¹. » Quid optavit? « Confundantur et deficiant. » Quare optavit? « Committentes animam meam. » Quid est, « Committentes animam meam? » Committentes quasi in rixam aliquam. Committi enim dicuntur, qui rixari provocantur. Si ergo ita est, caveamus committentes animam nostram. Quid est, committentes animam nostram? Primo provocantes nos ut Deo resistamus, ut in malis nostris Deus nobis displiceat. Quando enim rectus es, ut bonus sit tibi Deus Israël, bonus rectis corde²? quando rectus es? vis audire? Quando in eo bono quod facis, Deus tibi placet; in eo autem malo quod pateris, Deus tibi non displicet. Videte quid dixerim, fratres, et cauti estote contra committentes animas vestras. Omnes enim qui vobiscum agunt, ut in mœroribus et tribulationibus fatigemini, id agunt, ut in eo quod patimini Deus vobis displiceat, et exeat ex ore vestro: Quid est hoc? quid enim feci? Jam ergo tu nihil mali fecisti, et tu justus es, ille injustus? Peccator sum, inquis, fateor, justum me non dico. Sed quid, peccator, numquid tantum quantum ille cui bene est? quantum Gaius-Seius? Ego scio mala ipsius, ego scio iniquitates ipsius, a quibus ego, etsi peccator, longe absum; et tamen video eum florere omnibus bonis, et ego tanta patior. Non ergo ideo dico, Deus quid tibi feci, quia nihil omnino mali feci; sed quia non tantum feci, ut ista dignus sim pati. Iterum tu justus es, ille injustus? Evigila, miser, commissa est anima tua. Non, inquit, ego justum me dixi. Quid ergo dicis? Peccator sum, sed non tanta commisi, ut ista dignus essem pati. Non ergo dicis Deo: Justus sum, et tu es injustus: sed dicis: Injustus sum, sed tu es injusior. Ecce commissa est anima tua, ecce jam bellum gerit anima tua.

¹ Psal. LXX, 13. — ² Id. LXXII, 2.

Quæ? contra quem? Anima tua, contra Deum; quæ facta est, contra eum a quo facta est. Vel quia es quæ contra illum clames, ingrata es. Redi ergo ad confessionem infirmitatis tuæ, implora medici manum. Non tibi videantur felices qui florent ad tempus. Tu castigaris, illis parcitur: forte tibi castigato et emendato filio hæreditas reservatur. Redi ergo, redi prævaricator ad cor¹; non committatur anima tua. Potentior est multum cui bellum indixisti. Quanto grandiores lapides in cœlum miseris, tanto te fortior ruina pressura est. Redi potius, agnosce te. Deus est qui tibi displicet: erubescere, tu tibi displicere. Nihil boni faceres, nisi ille bonus esset; et nihil mali patereris, nisi ille justus esset. Evigila ergo in hanc vocem: « Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit » ita factum est: sit nomen Domini benedictum². » Injusti erant qui juxta Job putrescentem sani sedebant³; et tamen ille recipiendus flagellabatur, illis puniendis parcebatur. Quidquid ergo tribulationis tibi acciderit, quidquid insultationis, non committatur anima tua; non committatur, non solum contra Deum, sed nec contra eos ipsos qui tibi ista faciunt. Si enim vel ipsos odio habueris, et contra illos commissa est anima tua. Prorsus illi gratias age, pro istis ora. Forte enim et oratio pro ipsis est ista, quam audisti: « Confundantur et deficiant » committentes animam meam. Confundantur et deficiant: » multum enim de justitia sua præsumunt; ergo confundantur. Hoc illis expedit, ut peccata sua cognoscant, unde confundantur et deficiant, male enim de viribus suis præsumebant, et ipsi defecti dicant: « Quando » infirmior, tunc potens sum⁴: » et ipsi defecti dicant: « Ne abjicias me in tempus senectutis⁵. » Bonum ergo

¹ Isai. XLVI, 8. — ² Job 1, 21. — ³ Id. 11, 13. — ⁴ 2 Cor. XII, 10. —

⁵ Psal. LXX, 9.

illis optavit, ut confundantur de malis suis, et deficiant a perversis viribus suis, et tunc jam defecti et confusi quærant illuminatorem a confusione, et refectorem a defectione. Denique vide quid sequitur: « Induantur confusione et verecundiam, qui cogitant mihi mala. Confusionem et verecundiam, » confusionem de mala conscientia, verecundiam propter modestiam. Fiat hoc in illis, et boni erunt. Non tibi videatur sævire: utinam exaudiatur pro illis. Nam sævire videbatur et Stephanus, quando ore flammanti verba illa jaculabatur: « Dura » cervice, et non circumcisi corde et auribus, vos semper resistitis Spiritui sancto¹. » Quam accensa iracundia, quam vehemens adversus inimicos? Commissa tibi videtur anima ipsius? Absit. Salutem ipsorum requirebat, phreneticos male sævientes verbis ligabat. Nam vide quia non erat commissa anima ipsius, non solum contra Deum, sed nec contra ipsos: « Domine, inquit, Jesu, » accipe spiritum meum². » Non ei displicuit Jesus, quia passus erat lapidationem pro verbo ipsius: non ergo erat commissa anima ejus contra Deum. Item dixit: « Domine, » ne statuas illis hoc delictum³. » Non ergo erat commissa anima ejus, nec contra inimicos suos. « Induantur » confusionem et verecundiam, qui cogitant mihi mala. » Hoc enim quærunt omnes qui me tribulant, mala mihi quærunt. Quæ mala quærebat etiam mulier illa, quando suggestit: « Dic aliquid in Deum, et morere⁴. » Et illa uxor Tobie, quæ ait marito: « Ubi sunt justitiæ tuæ⁵? » Ad hoc dicebat, ut displiceret illi Deus, qui illum fecerat cæcum; et cum illi displiceret, committeretur anima ipsius.

XV. Si ergo nemo tibi tribulando persuaserit, nemo

¹ Act. vii, 51. — ² Ibid. 58. — ³ Ibid. 59. — ⁴ Job. ii, 9. — ⁵ Tob. ii, 22.

extorserit ut tibi displiceat Deus in his quæ pateris, aut ut oderis homines per quos pateris, non committitur anima tua: securus dicis quod sequitur: « Ego autem semper in te sperabo, et adjiciam super omnem laudem tuam¹. » Quid est hoc? Movere nos debet, « Adjiciam » super omnem laudem tuam. » Perfectionem facturum es laudem Dei? Est aliquid quod superadjiciatur? Si jam omnis illa laus est, tu quid adjecturus es? Laudatus est Deus in omnibus bonis factis suis, in omni creatura sua, in omni institutione rerum omnium, in gubernatione et regimine sæculorum, in ordine temporum, in eminentia cœli, in fœcunditate terrarum, in circumfusione maris, in omni præpollentia nascentis ubique creaturæ, in ipsis filiis hominum, in danda lege, in liberandis suis a captivitate Ægyptiorum, et cæteris omnibus mirabilibus suis: nondum erat laudatus in eo quod suscitavit carnem in vitam æternam. Sit ergo ista laus adjecta per resurrectionem Domini nostri Jesu Christi: ut hic ejus vocem intelligamus super omnem laudem præteritam: sic hoc et recte intelligimus. Quid, tu forte peccator, qui timebas committi animam tuam, qui in ipso solo sperabas, ut a prima illa captivitate liberareris, qui de justitia tua non præsumebas, sed de gratia illius quam commendat hic Psalmus, quid, tu adjicies aliquid super omnem laudem Dei? Adjiciam, inquit. Videamus quid adjiciat. Posset esse omnis laus tua, et nihil omnino deesse videretur ad laudem tuam: quia et nihil desset, si damnare omnes iniquos. Non enim non esset magna laus Dei justitia ipsa qua iniqui damnantur: magna laus esset. Fecisti hominem, dedisti ei liberum arbitrium, in paradiso collocasti, præceptum imposuisti; mortem, si præceptum violaret, justissimam denuntiasti; nihil non fecisti, nemo

¹ Psal. lxx, 14.

est qui a te amplius exigat : peccavit , factum est genus humanum tanquam massa peccatorum , profluens de peccatoribus¹ ; quid ergo , tu si massam istam iniquitatis damnes , quisquam dicet : Injuste fecisti ? Esses plane etiam sic justus , et omnis esset ista laus tua ; sed quia liberasti et ipsum peccatorem justificando impium , « Adjiciam super omnem laudem tuam . »

XVI. « Os meum enuntiabit justitiam tuam² : » non meam . Inde adjiciam super omnem laudem tuam : quia et quod justus sum , si justus sum , justitia tua est in me , non mea : tu enim justificas impium³ . « Os meum enuntiabit justitiam tuam , tota die salutem tuam . » Quid est , « Salutem tuam ? Domini est salus⁴ . » Nemo sibi usurpet , quia se salvum facit : Domini est salus . Non se salvum per se quisquam facit , Domini est salus , vana salus hominis⁵ . « Tota die salutem tuam : » toto tempore . Aliquid adversi est , prædica salutem Domini : aliquid prosperi est , prædica salutem Domini . Ne prædices in prosperis , et obmutescas in adversis : alioquin non erit quod dictum est , « Tota die . » Tota enim dies cum sua nocte est . Numquid quando dicimus , triginta dies , verbi causa , transierunt , non dicimus et noctes ; nonne et in ipso nomine dierum includimus noctes ? In Genesi , quid dicebatur ? « Factum » est vespere et factum est mane dies unus⁶ . » Ergo dies totus cum sua nocte est : nox enim diei servit , non dies nocti . Quidquid facis in carne mortali , justitiæ debet servire : quidquid facis ex præcepto Dei , non propter emolumenta carnis fiat , ne dies serviat nocti . Ergo tota die laudem Dei dic , scilicet in prosperis et in adversis ; in prosperis , tanquam tempore diurno ; in adversis , tanquam tempore nocturno : tota tamen die laudem Dei dic ,

¹ Gen. II et III. — ² Psal. LXX, 15. — ³ Rom. IV, 5. — ⁴ Psal. III, 9. — ⁵ Id. LIX, 13. — ⁶ Gen. I, 5.

ut non frustra cantaveris : « Benedicam Dominum in omni » tempore , semper laus ejus in ore meo¹ . » Salvis filiis , pecore , familia , omni re sua , Job laudabat Deum ; hoc quasi diurno tempore : damna venerunt , orbitas irruit , periit quod servabatur , obierunt quibus servabatur ; hoc quasi nocturno tempore . Vide tamen tota die laudantem : Numquid post illud diurnum tempus ubi lætabatur , quia factus est illius quasi lucis , hoc est , prosperitatis occasus , defecit a laudibus Dei ? Nonne dies erat in corde , unde fulgebat , « Dominus dedit , Dominus abstulit ; sicut Domino placuit ita factum est : sit nomen Domini benedictum² ? » Et hoc quasi adhuc vespertinum erat tempus : venit et nox crassior , tenebræ profundiores , corporis dolor , putredo vermium ; nec sic in ipsa putredine defecit a laudibus Dei foris in nocte , qui intus exultabat in die . Namque uxori persuadenti blasphemiam , et committenti animam ipsius , male suadenti miseræ tanquam umbræ nocturnæ , « Locuta es , inquit , tanquam una ex insipientibus mulieribus . » Vere filia noctis : « Si bona » suscepimus de manu Domini , mala non sustinebimus³ . » Laudavimus in die , deficiemus in nocte ? « Tota die , id » est , cum sua nocte , salutem tuam . »

XVII. « Quoniam non cognovi negotiationes . » Ideo , inquit , « Tota die salutem tuam , quoniam non cognovi » negotiationes⁴ . » Quæ sunt istæ negotiationes ? Audiant negotiatores , et mutent vitam ; et si fuerunt , non sint ; non cognoscant quod fuerunt , obliviscantur ; postremo , non approbent , non laudent ; improbent , damnent , mutantur , si peccatum est negotiatio . Hinc enim aviditate nescio qua acquirendi , o negotiator , quando damnum passus fueris , blasphemabis ; et non erit in te quod dic-

¹ Psal. XXXIII, 2. — ² Job. I, 21. — ³ Id. II, 10. — ⁴ Psal. LXX, 15.

tum est : « Tota die laudem tuam. » Quando autem pro pretiis rerum quas vendis, non solum mentiris, verum etiam falsum iuras; quomodo in ore tuo tota die laus Dei? quando, si Christianus es; etiam ex ore tuo blasphematur nomen Dei¹, ut dicatur: Ecce quales sunt Christiani! Ergo si propterea iste tota die laudem Dei dicit, quia non cognovit negotiationes, corrigant se Christiani, non negotientur. Sed ait mihi negotiator: Ecce ego afferro quidem ex longinquo merces ad ea loca, in quibus non sunt ea quæ attulero, unde vivam, tanquam mercedem laboris mei peto, ut charius vendam quam emerim. Unde enim vivam, cum scriptum sit: « Dignus est operarius » mercede sua²? » Sed agitur de mendacio, de perjurio. Hoc vitium meum est, non negotiationis: neque enim non, si vellem, possem agere sine isto vitio. Non ergo meam culpam actor ad negotium transfero: sed si mentior, ego mentior, non negotium. Possem enim dicere: Tanto emi, sed tanto vendam; si placet, eme. Non enim istam veritatem audiens emptor repelleretur, et non potius omnes accurrerent: quia plus fidem quam mercedem diligerent. Hoc ergo, inquit, me mone ne mentiar, ne perjurem; non ut abjiciam negotium unde me transigo. Quo enim vocas, quando hinc revocas? Forte ad artem aliquam? Ero sutor, calceamenta faciam hominibus? Mendaces enim et ipsi non sunt? perjuri et ipsi non sunt? Nonne locatis ab alio calceamentis, cum acceperint ab alio pretium, dimittunt quod faciebant, et suscipiunt alteri facere, et fallunt eum cui promiserant cito se facturos? Nonne sæpe dicunt: Hodie facio, hodie impleo? Deinde in ipsa sutura tantas fraudes non faciunt? Faciunt ista et dicunt ista: sed ipsi mali sunt, non ars quam profitentur. Omnes ergo artifices mali Deum non timentes, vel

¹ Rom. II, 24. — ² Luc. X, 7.

pro lucro, vel pro timore damni aut egestatis mentiuntur, perjurant; non est continua Dei laus in eis. Quomodo ergo revocas a negotiatione? An ut agricola sim, et adversus Deum tonantem murmurem, ut grandinem timens sortilegum consulam, ut quæram quid faciam contra cœlum; ut optem pauperibus famem, quo possim vendere quod servavi? Ad hoc me adducis? Sed non ea faciunt, inquis, agricolæ boni. Nec illa negotiatores boni. Quid enim, etiam et filios habere malum est, quia quando eis caput dolet, malæ et infideles matres ligaturas sacrilegas et incantationes quærent? Ista hominum, non rerum peccata sunt. Potest mihi hoc dicere negotiator. Quære ergo, Episcopo, quemadmodum intelligas negotiationes quas legisti in Psalterio; ne forte tu non intelligas, et me a negotiatione prohibeas. Mone ergo quemadmodum vivam: si bene, bene mihi erit: unum tamen scio, quia si malus fuero, non negotiatio mihi facit, sed iniquitas mea. Quando verum dicitur, non est quod contradicatur.

XVIII. Quæramus ergo quas dixerit negotiationes, quas vere qui non cognovit, tota die laudat Deum. Negotiatio et in græca lingua ab actu dicitur, et in latina a negato otio: sed sive ab actu, sive a negato otio, discutatur quid sit. Qui enim negotiatores actuosi, quasi ex eo quod agunt præsumunt, opera sua laudant, non perveniunt ad gratiam Dei. Ergo contra illam gratiam sunt negotiatores, quam commendat hic Psalmus. Illam enim gratiam commendat, ut nemo de suis operibus gloriatur. Quomodo quodam loco dicitur: « Medici non resuscitant¹: » deserere debent homines medicinam? Sed quid est hoc? Sub isto nomine intelliguntur superbi, pollicentes salutem hominibus, cum Domini sit salus². Quomodo ergo contra medicos, id est, superbos salutis pollicitatores,

¹ Psal. LXXXVII, 11. — ² Id. III, 9.

vigilat hoc quod dictum est : « Tota die salutem tuam : » sic contra negotiatores , id est , quid de actu suo et operibus gaudent , vigilat hoc quod dictum est : « Os meum » enuntiabit justitiam tuam , » id est , non meam. Qui sunt negotiatores , id est , quasi de actu suo sibi placentes ? Qui ignorantes Dei justitiam , et suam volentes constituere , justitiæ Dei non sunt subjecti¹. Merito et negotium dictum est , quia negat otium. Quantum mali est , quod negat otium ? Merito Dominus expulit de templo illos , quibus dixit : « Scriptum est : Domus mea domus orationis vocabitur ; vos autem fecistis eam domum negotiationis² : » id est , gloriantes de operibus vestris , otium non quærentes , nec audientes contra inquietudinem et negotiationem vestram dicentem Scripturam , « Vacate , » et videte quoniam ego sum Dominus³. » Quid est : « Vacate , et videte quoniam ego sum Dominus : » nisi , ut sciatis quia Deus est qui operatur in vobis , et non de vestris operibus extollamini ? Non audis vocem dicentis : « Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis , et ego » vos reficiam. Tollite jugum meum super vos , et discite » a me , quia mitis sum et humilis corde , et invenietis » requiem animabus vestris⁴ ? » Hæc requies contra negotiatores prædicatur : hæc requies contra eos qui oderunt otium prædicatur , agendo et jactando se de operibus suis , ut non requiescant in Deo , et tanto longius a gratia resiliant , quanto magis de suis operibus extolluntur.

XIX. Sed est in quibusdam exemplaribus : « Quoniam » non cognovi litteraturam. » Ubi alii codices habent , » Negotiationem ; » ibi alii , « Litteraturam : » quomodo concordent , invenire difficile est ; et tamen interpretum diversitas forte sensum ostendit , non errorem inducit.

¹ Rom. x, 3. — ² Matth. xxi, 13. — ³ Psal. xlv, 11. — ⁴ Matth. xi, 28, 29.

Quæramus ergo et litteraturam quomodo intelligamus , ne sic offendamus grammaticos , quomodo paulo ante negotiatores : quia et grammaticus potest in arte sua honeste vivere , non pejerare , non mentiri. Quæramus ergo litteraturam quam non cognovit iste , in cujus ore tota die laus Dei est. Est quædam litteratura Judæorum : ad illos enim et hoc referamus ; ibi inveniemus quod dictum est. Quomodo cum de negotiatoribus quæreremus , propter actus et opera , invenimus illam dici negotiationem detestandam , quam notavit Apostolus , dicens : « Ignorantes » enim Dei justitiam , et suam volentes constituere , justitiæ Dei non sunt subjecti¹. » Contra quam dicit idem Apostolus : « Non ex operibus , ne forte quis extollatur². » Quomodo ergo ? Numquid non operabimur bonum ? Operabimur ; sed ipso in nobis operante : « Ipsius enim sumus » figmentum , creati in Christo Jesu in operibus bonis³. » Quomodo hoc ergo invenimus contra negotiatores , id est , de actu gloriantes , de negotio quod neget otium se extollentes , inquietos potius quam bonos operatores ; quia boni operatores illi sunt , in quibus Deus operatur : sic et nescio quam litteraturam invenimus apud Judæos. Dominus adsit ut explicem verbis , quod dignatus est donare ut corde conspicerem. Superbia Judæorum præsumptionum tanquam de viribus suis et de justitia operum suorum , gloriabatur de Lege , quod ipsi Legem acceperint , aliæ gentes non acceperint ; in qua Lege , non de gratia gloriabantur , sed de littera. Lex enim sine gratia , littera sola est : manet ad convincendam iniquitatem , non ad dandam salutem. Quid enim ait Apostolus ? « Si enim data » esset lex quæ posset vivificare , omnino ex lege esset justitia : sed conclusit Scriptura omnia sub peccato , ut » promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus⁴. »

¹ Rom. x, 3. — ² Ephes. ii, 9. — ³ Ibid. 10. — ⁴ Gal. iii, 21.

De hac littera dicit alio loco : « Littera occidit, spiritus » autem vivificat ¹. » Habes litteram, si prævicator legis es. « Qui per litteram, inquit, et circumcisionem prævicator legis es ². » Nonne bene cantatur et dicitur : « Erue me de manu legem prætereuntis et iniqui ³? » Habes litteram; sed non imples litteram. Unde non imples litteram? « Quoniam qui prædicas non furandum, furaris; » qui dicis non adulterandum, adulteras; qui abominaris » idola, sacrilegium facis. Nomen enim Dei per vos blasphematur in Gentibus, sicut scriptum est ⁴. » Quid tibi ergo profuit littera, quam non imples? Quare autem non imples? Quia de te præsumis. Quare non imples? Quia negotiator es, opera tua extollis : nescis necessariam esse gratiam adjuvantis, ut impleatur præceptum jubentis. Ecce jussit Deus, age quod jussit. Incipis agere quasi ex viribus tuis, et cadis; et manet super te littera puniens, non salvans. « Merito Lex per Moysen data est, gratia et » veritas per Jesum Christum facta est ⁵. » Moyses quinque libros scripsit; sed in quinque porticibus piscinam cingentibus languidi jacebant, sed curari non poterant ⁶. Vide quomodo manet littera, convincens reum, non salvans iniquum. Illis enim quinque porticibus, in figura quinque librorum, prodebantur potius quam sanabantur ægroti. Quid ergo ibi tunc sanabat ægrotum? Motus aquæ. Piscina illa mota descendebat ægrotus, et sanabatur unus, quia unitas : quisquis alius ad ipsum motum descenderet, non sanabatur. Quomodo commendabatur unitas corporis clamantis a finibus terræ? Alius non sanabatur, nisi rursus mota fuisset piscina. Significabat ergo piscinæ motus perturbationem populi Judæorum, quando venit Dominus Jesus Christus. Angeli enim adventu intelligebatur moveri aqua in piscina. Aqua

¹ 2 Cor. iii, 6. — ² Rom. ii, 27. — ³ Psal. lxx, 4. — ⁴ Rom. ii, 21-27. — ⁵ Joan. i, 17. — ⁶ Id. v, 2.

ergo cincta porticibus quinque, gens erat judæa cincta Lege. Et in porticibus ægroti jacebant, et in sola aqua turbata et mota sanabantur. Venit Dominus, turbata est aqua, crucifixus est, descendat ut sanetur ægrotus. Quid est, descendat. Humiliet se. Ergo quicumque amatis litteram sine gratia, in porticibus remanebitis, ægri eritis, jacentes, non convalescentes : de littera enim præsumitis. « Si enim data esset lex quæ posset vivificare, omnino ex lege esset justitia ¹. » Sed data est lex, ut reos vos faceret, rei facti timeretis, timentes indulgentiam peteretis, jam de viribus vestris non præsumeretis, de littera vos non extolleretis. Nam ipsa figura est etiam, quod Eliseus primo ad mortuum resuscitandum baculum misit per servum. Mortuus erat filius viduæ hospitiæ ipsius; nuntiatum est ei, servo suo dedit baculum suum : « Vade, inquit, pone super mortuum ². » Nesciebat Propheta quid ageret? Præcessit servus, posuit baculum super mortuum, non surrexit mortuus. « Si enim » data esset lex quæ posset vivificare, vere ex lege esset » justitia. » Non vivificavit lex per servum missa : et tamen ille misit baculum suum per servum, qui postea secutus vivificavit. Namque cum ille infans non resurrexisset, venit ipse Eliseus, jam figuram portans Domini, qui servum suum cum baculo, tanquam cum lege, præmiserat : venit ad jacentem mortuum, posuit membra sua super illum. Ille infans erat, ille juvenis erat : contraxit et breviavit quodam modo juventutis suæ magnitudinem, parvulus factus ut mortuo congrueret. Mortuus ergo surrexit, cum se vivus mortuo coaptavit : et fecit Dominus, quod non fecit baculus; fecit gratia, quod non fecit littera. Illi ergo qui in baculo remanserunt, in littera gloriantur; et ideo non vivificantur. Ego autem de gratia tua

¹ Gal. iii, 21. — ² 4 Reg. iv, 29.